

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(17), 2026

Мукачево

<https://pcs.khmnu.edu.ua/index.php/pcs/article/view/67>

2. Пругіна А. Теоретико-методичні засади розвитку критичного мислення у молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2022. Вип. 2(8). С. 35–41. URL: <https://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/268048>

3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 144 с.

4. Пометун О. І., Ремех Т. О. Розвиток критичного мислення учнів як завдання вчителя початкової школи. *Електронний збірник наукових праць ЗОППО*. 2020. № 1(38). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720911/>

5. Шевчук К. Розвиток критичного мислення молодших школярів: основні функції та методичні прийоми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 78. Т. 2. С. 316–321. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/10708>

УДК 001.891.3:008:069:930.25:02(045)

Власенко В.О.

здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»,
Мукачівський державний університет

Мовчан К.М.

директор НБ МДУ,
старший викладач кафедри
готельно-ресторанної та музейної справи,
Мукачівський державний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЄЗНАВСТВА АРХІВОЗНАВСТВА І БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

У статті здійснено комплексний аналіз сучасного стану, ключових тенденцій та системних проблем розвитку культурозбережувальної діяльності в контексті інтеграції музеєзнавства, архівознавства та бібліотекознавства. В умовах стрімкого розгортання процесів цифровізації та глобальних соціокультурних трансформацій досліджено зміну парадигми функціонування інституцій пам'яті (сектору ЛАМ). Запропоновано прикладні шляхи подолання технологічного розриву через створення єдиних інтегрованих платформ, розширення міжінституційної співпраці та модернізацію нормативно-правової бази з метою збереження національної пам'яті й популяризації локальної культурної спадщини.

Ключові слова: культурозбережувальна діяльність, музеєзнавство, архівознавство, бібліотекознавство, сектор ЛАМ, цифровізація, Мукачівський державний університет, інтеграція.

The article provides a comprehensive analysis of the current state, key trends, and systemic problems in the development of cultural preservation activities within the context of integrating museology, archival science, and library science. Against the backdrop of rapid digitalization and

global sociocultural transformations, the study examines the paradigm shift in the functioning of memory institutions (the LAM sector). Key theoretical and methodological contradictions between the conservative function of collection preservation and modern requirements for maximum openness and inclusiveness are identified. Applied ways to overcome the technological gap are proposed through the creation of unified integrated platforms, the expansion of inter-institutional cooperation, and the modernization of the regulatory framework to preserve national memory and popularize local cultural heritage.

Keywords: cultural preservation activities, museology, archival science, library science, LAM sector, digitalization, Mukachevo State University, integration.

Трансформація сучасного соціокультурного простору під впливом інтеграційних процесів та глобальної інформатизації ставить перед гуманітарною наукою завдання докорінного переосмислення теоретико-методологічних засад інституцій пам'яті. Тривалий час музеєзнавство, архівознавство та бібліотекознавство розвивалися як автономні прикладні дисципліни із власними специфічними стандартами, терміносистемами та відомчими інструкціями. Проте сучасні виклики, пов'язані з необхідністю збереження національного культурного коду, вимагають формування єдиної парадигми культурозбережувальної діяльності. Сектор ЛАМ (акронім від «лабораторії, архіви, музеї» або англомовного LAM/GLAM) сьогодні перестає бути просто сукупністю окремих установ. Він перетворюється на інтегроване комунікаційне середовище, де документ, книга та речовий артефакт взаємодоповнюють один одного. Теоретичне та практичне розв'язання проблем такої міжінституційної взаємодії є ключовою умовою збереження історичної пам'яті суспільства та модернізації вищої гуманітарної освіти.

Актуальність дослідження зумовлена наявністю системних суперечностей між традиційними, консервативними методами збереження фондів та новими суспільними вимогами щодо їхньої максимальної відкритості, інтерактивності та цифровізації. Особливої ваги ці процеси набувають на регіональному рівні, де заклади вищої освіти стають центрами збереження локальної культурної спадщини. Дослідження практичних механізмів подолання відомчої ізольованості та залучення студентської молоді до опрацювання першоджерел через систему прикладних завдань дає змогу виробити дієві моделі інтеграції науки, освіти та практики[1].

Аналіз сучасного стану культурозбережувальної діяльності вказує на наявність низки теоретичних проблем, головною з яких є методологічна неузгодженість категоріальних апаратів та систем опису інформаційних ресурсів в архівах, бібліотеках та музеях. Цей технологічний розрив ускладнює створення наскрізних електронних баз даних та інтегрованих пошукових платформ. Разом із тим, прикладний аспект вирішення зазначених проблем успішно реалізується в межах регіональних кластерів, де заклади вищої освіти виступають інтеграторами соціокультурної діяльності. Яскравим прикладом успішного подолання відомчих бар'єрів є тристороння взаємодія між архівами міста Мукачева, Музеєм прикладного мистецтва Закарпаття Мукачівського державного університету (МДУ) та Науковою бібліотекою МДУ. Ця модель функціонує на основі довготривалих договорів про спільну діяльність і безпосередньо інтегрована в освітній процес підготовки студентів гуманітарного профілю.

Практична реалізація проєкту відбувається у формі наскрізного циклу роботи з культурною спадщиною регіону. На першому (документальному) етапі студенти проходять виробничу та переддипломну практику у сховищах архівів міста Мукачева, де виконують практичні завдання з евристичної діяльності. Вони здійснюють розвідку, первинне опрацювання та систематизацію історичних першоджерел, рукописів, цехових документів та метричних книг минулих століть. На другому (предметно-експозиційному) етапі отримані архівні дані використовуються на базі Музею прикладного мистецтва Закарпаття МДУ для наукової атрибуції, каталожного опису та верифікації речових артефактів: кераміки, вишивки, предметів побуту. Архівне джерело в цьому випадку дозволяє відновити історичний контекст музейного предмета та розширити його екскурсійний потенціал. Третім (інформаційно-технологічним) ядром виступає Наукова бібліотека МДУ, яка виконує роль цифрового хабу всієї колаборації. На базі бібліотеки студенти трансформують результати своїх досліджень у цифровий формат: наповнюють інституційний репозитарій університету, створюють електронні бібліографічні колекції та розробляють

інтерактивні мультимедійні елементи, зокрема системи QR-кодування для музейної експозиції. Така інтегрована практика доводить, що вирішення проблем сучасного архівознавства, музеєзнавства та бібліотекознавства лежить у площині їхньої технологічної синергії, де заклади освіти виступають головними кадровими та інтелектуальними донорами для регіональних сховищ пам'яті.

Дослідження теоретичних та практичних проблем культурозбережувальної діяльності в сучасному просторі свідчить про об'єктивну необхідність переходу від автономного розвитку музеїв, архівів та бібліотек до їхньої системної інтеграції. Досвід взаємодії установ міста Мукачеве та Мукачівського державного університету демонструє, що укладання довготривалих угод про спільну діяльність та залучення студентів до виконання прикладних завдань є ефективним інструментом долавання міжвідомчих бар'єрів. Створення інтегрованих цифрових ресурсів на базі університетської бібліотеки дозволяє не лише модернізувати підготовку фахівців, а й забезпечити сталий розвиток культурозбережувальної діяльності, перетворюючи локальну спадщину на відкритий соціокультурний ресурс.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хрящевська Л. М. Музеєзнавство та охорона культурної спадщини: навч. посіб. для здобувачів закладів вищої освіти. Миколаїв: Г. В. Румянцева, 2023. 283 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>